RNI No. MAHBIL/2009/31733
Reg. No. MH/MR/SOUTH-322/2010-12

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र
असाधारण भाग चार-अ

वर्ष ३, अंक ६४] मंगळवार, जानेवारी ३, २०१२/पौष १३, शके १९३३ [पृष्ठे १९
किंमत : रुपये १२.००

असाधारण क्रमांक १

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमांन्वये तयार केलेले (भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ३ जानेवारी २०१२

अधिसूचना

ग्राहक संरक्षण अधिनियम, १९८६

क्रमांक ग्रासंक. २२१०/१२९७/प्र.क्र. २३७/ग्रासं-३.—ग्राहक संरक्षण अधिनियम, १९८६ (१९८६ चा ६८) च्या कलम १० च्या पोट-कलम (३) व कलम ३० चे पोट-कलम (२) याद्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा आणि संदर्भात त्यास समर्थ करणाऱ्या इतर अन्य सर्व अधिकारांचा वापर करून आणि या संदर्भात करण्यात आलेले सर्व विद्यमान नियम, अधिसूचना व आदेश हे जेथवर जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंचाच्या अध्यक्ष व सदस्य यांच्या नियुक्तीशी संबंधित असतील तेथवर, त्यांचे अधिक्रमण करून महाराष्ट्र शासन याद्वारे, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या

नियंत्रणाखालील जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंचाच्या अध्यक्ष व सदस्य गट-अ या पदांच्या सेवाप्रवेशाकरिता पुढील नियम करीत आहेत :—

(१) या नियमांना, शासनाच्या अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागाच्या नियंत्रणाखालील जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंचाच्या पूर्णवेळ अध्यक्ष व सदस्य गट-अ (सेवाप्रवेश) नियम, २०११ असे म्हणावे.

(२) या नियमांमध्ये संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(क) "**अधिनियम**" याचा अर्थ, ग्राहक संरक्षण अधिनियम, १९८६ (१९८६ चा ६८) असा आहे ;

(ख) "**सदस्य**" याचा अर्थ, जिल्हा मंचाचा सदस्य असा आहे ;

(ग) "**अध्यक्ष**" याचा अर्थ, जिल्हा मंचाचा अध्यक्ष असा आहे ;

(घ) "**कलम**" याचा अर्थ, या अधिनियमाचे कलम असा आहे ;

(ड) "**निवड समिती**" याचा अर्थ, अधिनियमाच्या कलम १० च्या पोट-कलम (१ क) मध्ये निर्दिष्ट केलेली निवड समिती असा आहे ;

(च) या नियमामध्ये वापरण्यात आलेले, परंतु व्याख्या न केलेले शब्द व शब्दप्रयोग यांना अधिनियमामध्ये जो अर्थ नेमून दिलेला असेल, तोच असेल.

(३) जिल्हा मंचाच्या अध्यक्ष पदावर पूर्णवेळ तत्वावर एकतर,—

(क) उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीवरून, जिल्हा न्यायाधिशाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाचा नसेल अशा न्यायिक अधिकाऱ्याची प्रतिनियुक्तीवर बदली करून नियुक्ती करण्यात येईल ; किंवा

(ख) (एक) जो जास्तीत जास्त ६५ वर्षे वयाचा आहे अशा निवृत्त जिल्हा न्यायाधीशाचे,—

(क) उच्च न्यायालयाच्या मागणीवरून निवड समितीने मिळवलेला त्याचा गोपनीय अहवाल व सेवा अभिलेख विचारात घेऊन ;

(ख) त्याची सचोटी, निवाड्यांचा दर्जा व प्रकरणांच्या निपटाऱ्याबाबतचा अभिलेख विचारात घेऊन पात्रतेच्या अधिनतेने नामनिर्देशन करून नियुक्ती करण्यात येईल ; किंवा

(दोन) जो कमीत कमी ३५ वर्षे वयाचा आहे आणि भारताचा नागरिक व राज्याचा अधिवासी आहे आणि ज्याच्याकडे,—

(क) स्नातक पदवी व विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून मान्यता मिळालेल्या विद्यापीठाची कायद्याची पदवी आहे ;

(ख) अधिकरणामध्ये (Bar) निरंतर व्यवसाय करण्याचा ७ वर्षांचा अनुभव आहे ;

(ग) मराठी भाषा लिहिता, वाचता व बोलता येण्याचे पुरेसे ज्ञान आहे तसेच मराठीमधून इंग्रजी भाषेत आणि इंग्रजीमधून मराठी भाषेत अनुवाद करण्याची क्षमता आहे ;

(घ) संगणक उपयोजनाचे व संगणकावर काम करण्याचे उत्तम ज्ञान आहे,

अशा, व्यवसाय करणाऱ्या अधिवक्त्याचे, पात्रतेच्या अधीनतेने, नामनिर्देशन करून नयुक्ती करण्यात येईल.

(४) जिल्हा मंचाच्या अध्यक्ष म्हणून प्रतिनियुक्तीवर काम करण्यास संबंधीत जिल्हा न्यायाधीशाची संमती मिळवल्यानंतर, प्रतिनियुक्तीवर बदली करून नियुक्ती करण्याच्या उद्देशाने उच्च न्यायालयाने विद्यमान जिल्हा न्यायाधीशांच्या नावांची शिफारस करावी लागेल याकरिता राज्य आयोग त्यास विनंती करील.

(५) अध्यक्ष म्हणून नियुक्त करावे याकरिता निवृत्त जिल्हा न्यायाधीशाने अर्ज केल्यानंतर, राज्य आयोग अशा निवृत्त जिल्हा न्यायाधीशांचा गोपनीय अहवाल व सेवा अभिलेख उच्च न्यायालयाकडून मिळवील आणि ते निवड समितीपुढे ठेवील. निवड समिती त्या निवृत्त जिल्हा न्यायाधीशाला ५० गुण असलेल्या मुलाखतीकरीता बोलावील. निवड समिती मुलाखतीच्या आधारे अध्यक्षाची नियुक्ती करण्याबाबत राज्य शासनाला शिफारस करील. निवड समितीचा निर्णय अंतिम असेल.

(६) अधिवक्ता प्रवर्गातून, तसेच निवृत्त न्यायाधीश प्रवर्गातून नामनिर्देशनाद्वारे करावयाची नियुक्ती ५०:५० या प्रमाणात करण्यात येईल.

(७) (क) राज्य आयोगास, निवड समितीच्या शिफारसींवरून शासकीय राजपत्रातील जाहिरातीद्वारे आणि किमान दोन स्थानिक वर्तमानपत्रांतील जाहिरातींद्वारे अध्यक्षांची रिक्त पदे, व्यवसाय करीत असलेल्या अधिवक्त्यांमधून थेट भरण्याकरिता, जे अर्हता धारण करतात अशा इच्छूक उमेदवारांकडून अर्ज मागविता येतील.

(ख) अर्जदार अर्जासोबत पुढील बाबी दर्शविणाऱ्या प्रमाणपत्रांच्या साक्षांकित प्रती सादर करील,—

(एक) जाहिरातीच्या दिनांकास असलेले त्याचे वय ;

(दोन) तो न्यायालयात करीत असलेला वकिलीचा व्यवसाय ;

(तीन) त्याने धारण केलेल्या पदव्यांबाबतची प्रमाणपत्रे ;

(चार) त्याचे नैतिक आचरण चांगले असल्याबाबत दोन मान्यवर व्यक्तींनी दिलेले प्रमाणपत्र :

परंतु, अर्जदार जिल्हा न्यायालयात व्यवसाय करीत असेल तर असे प्रमाणपत्र जिल्हा न्यायाधीशाने दिलेले असावे आणि जर अर्जदार तालुका न्यायालयात वकिली करीत असेल तर ते दिवाणी न्यायाधीश कनिष्ठ स्तर याने दिलेले असावे. महानगरांमध्ये व्यवसाय करणार उमेदवार सामान्यत: तो ज्या न्यायालयात व्यवसाय करीत असेल तेथील प्रमुख न्यायाधीशाने दिलेले प्रमाणपत्र सादर करील ;

(पाच) त्याला मराठी भाषा लिहिता, वाचता येण्याइतपत आणि मराठीतून इंग्रजीमध्ये व इंग्रजीतून मराठीमध्ये अनुवाद करण्याइतपत मराठीचे पुरेसे ज्ञान असल्याचे प्रमाणपत्र ;

(सहा) राष्ट्रीयत्व व अधिवास प्रमाणपत्र ;

(सात) त्याला संगणक उपयोजनाचे ज्ञान असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र ;

(आठ) जर उमेदवार मागासवर्गाचा असेल तर तो/ती आपल्या निवडीला प्राधान्य देण्यात यावे म्हणून, जात पडताळणी समितीने दिलेले जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करील ;

(नऊ) त्याची नियुक्ती करण्यात आल्यावर ज्यामुळे अध्यक्ष म्हणून त्याला त्याचे कर्तव्य पार पाडण्यात बाधा पोहचू शकेल असा कोणताही आर्थिक वा अन्य हितसंबंध त्यामध्ये असणार नाही, अशा आशयाचे दंडाधिकाऱ्यासमोर यथोचित शपथ घेतलेल शपथपत्र.

(८) जर एखाद्या अर्जदाराच्या बाबतीत पुढे नमूद केलेल्या गोष्टी आढळून आल्या तर अर्ज केलेल्या या पदाकरीता तो अपात्र असेल,—

(क) त्याला न्यायिक सेवेतून किंवा शासकीय किंवा सांविधीक अथवा स्थानिक प्राधिकरण यांच्या सेवेतून सक्तीने निवृत्त करण्यात आले असेल, काढून टाकण्यात आले असेल किंवा बडतर्फ करण्यात आले असेल अथवा त्याने न्यायिक सेवेतील कोणत्याही पदावरील अथवा शासनामधील सांविधिक वा स्थानिक प्राधिकरणामधील परिवीक्षाधीन कालावधी पूर्ण करण्यास कसूर केली असेल ; किंवा

(ख) त्याला नैतिक अधःपतनाचा अंतर्भाव असणाऱ्या अपराधाबद्दल दोषी ठरविण्यात आले असेल ; किंवा

(ग) त्याला केंद्रिय लोकसेवा आयोग किंवा कोणताही राज्य लोकसेवा आयोग यांनी घेतलेल्या परीक्षेला बसण्यासाठी किंवा त्याची निवड होण्यासाठी कायम तत्त्वावर मनाई केली असेल ; किंवा

(घ) महाराष्ट्र आणि गोवा यांची वकील परिषद आणि/किंवा भारतीय वकील परिषद यांनी कोणत्याही अवधीसाठी गैरवर्तणूक केल्याबद्दल त्याला शिक्षा सुनावलेली असेल ; किंवा

(ङ) त्याला न्यायालयाचा अवमान अधिनियम, १९७१ अन्वये दोषी ठरविण्यात आले असेल आणि शिक्षा करण्यात आली असेल ; किंवा

(च) त्याच्या उमेदवारीसाठी कोणत्याह मार्गानी नियुक्ती प्राधिकाऱ्याकडे प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे वशिला लावला असेल ; किंवा

(छ) त्याला एकापेक्षा अधिक विवाहसाथी असतील ; किंवा

(ज) त्याला दोनपेक्षा अधिक हयात अपत्ये असतील ; किंवा

(झ) तो अमुक्त नादार असेल ; किंवा

(त्र) तो विकल मनाचा असेल आणि सक्षम न्यायालयाने तसे घोषित केले असेल.

(९) अध्यक्ष म्हणून जर व्यवसाय करणाऱ्या अधिवक्त्याला नियुक्त करण्याचे प्रस्तावित केले असेल तर निवड समिती, तिच्याकडे विचारार्थ पाठवलेल्या सर्व पात्र उमेदवारांच्या अर्जांचा विचार करील आणि तुलनात्मक गुणवत्ता व रिक्त पदे यांच्या आधारे त्यांची संक्षिप्त यादी तयार करील आणि त्यानंतर, राज्य आयोग, अध्यक्ष पदासाठी २५० गुणांची अंतिम परीक्षा घेईल. २५० गुणांपैकी २०० गुण लेखी परीक्षेसाठी असतील आणि ५० गुण तोंडी परीक्षेसाठी असतील.

(१०) लेखी परीक्षेमध्ये प्रत्येकी १०० गुणांच्या दोन प्रश्नपत्रिका असतील. पहिल्या प्रश्नपत्रिकेमध्ये दिवाणी प्रक्रिया संहिता, फौजदारी प्रक्रिया संहिता, भारतीय पुरावा कायदा, विशिष्ट कामगिरी कायदा, मालमत्ता हस्तांतरण अधिनियम, १९६१, संविदा अधिनियम, विमा अधिनियम, महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६१ महाराष्ट्र मालकी हक्कांच्या सदनिकांबाबत (त्या बांधण्यास प्रोत्साहन देणे, त्यांची विक्री, व्यवस्थापन व हस्तांतरण यांचे नियमन करण्याबाबत) अधिनियम, १९६३ आणि त्याखाली तयार केलेले नियम हे विषय समाविष्ट असतील. १०० गुणांची दुसरी प्रश्नपत्रिका ही ग्राहक संरक्षण अधिनियम, १९८६ व त्याखाली केलेले नियम या विषयाची असेल. प्रश्नपत्रिकेचा कालावधी हा अडीच तासांचा असेल. ज्या उमेदवारांनी लेखी परीक्षेच्या प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेमध्ये ५० टक्क्यांपेक्षा कमी नाहीत इतके गुण संपादन केले असतील असे उमेदवार तोंडी परीक्षेसाठी पात्र होतील, परंतु मागास प्रवर्गातील ज्या उमेदवारांनी लेखी परीक्षेमध्ये किमान ४५ टक्के गुण मिळवलेले असतील असे उमेदवार तोंडी परीक्षेसाठी पात्र असतील.

(११) वर नमूद केल्याप्रमाणे तोंडी परीक्षेसाठी पात्र असलेल्या उमेदवाराचे नाव गुणवत्तेनुसार निवड यादीमध्ये समाविष्ट करण्यात येईल. निवड समिती, ५० गुणांची तोंडी परीक्षा घेईल. या ५० गुणांपैकी ४५ गुण मौखिक मुलाखत देणाऱ्या उमेदवारांच्या कामगिरीकरिता विचारात घेण्यात येतील. ५ गुण मुलाखतीच्या वेळी त्याचे व्यक्तिमत्त्व, वर्तणूक, वृत्ती यासाठी विचारात घेण्यात येतील.

(१२) लेखी आणि तोंडी परीक्षेसाठी उमेदवाराला प्रवेश देण्याकरिता त्याची पात्रता किंवा अन्य बाबतीत निवड समितीने घेतलेला निर्णय हा अंतिम असेल.

(१३) (एक) तीन प्रयत्नांमध्ये लेखी परीक्षा उत्तीर्ण होऊ न शकणारा उमेदवार परिणामी, अशा परीक्षेला बसण्यास अपात्र असेल. निवड समिती, उमेदवारांनी मिळवलेल्या स्पर्धात्मक गुणांच्या आधारे, नियुक्तीकरिता पात्र असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ताक्रमानुसार यादी तयार करील. यादीमध्ये समाविष्ट करावयाच्या उमेदवारांची संख्या ही, परीक्षेच्या दिनांकास रिक्त असलेल्या पदांच्या संख्येइतकीच असेल.

(दोन) पोट-नियम (एक) मधील यादीव्यतिरिक्त, निवड समिती, पदावधी पूर्ण होणे, वयोमर्यादा ओलांडणे, इत्यादींमुळे निर्माण होणाऱ्या संभाव्य किंवा परिणामस्वरूप रिक्त पदांचा विचार करील आणि प्रतिक्षा यादी तयार करील, अशा प्रतिक्षा यादीमध्ये निर्धारित रिक्त पदांच्या १० टक्के अधिक वा जास्त उमेदवारांचा समावेश असेल.

(१४) अशा प्रकारे तयार करण्यात आलेली गुणवत्ता यादी आणि प्रतिक्षा यादी **शासकीय राजपत्रात** एक महिन्याच्या आत प्रसिद्ध करण्यात येईल आणि अशा प्रसिद्धीच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या कालावधीकरिता वैध असेल.

(१५) निवड समिती, वरीलप्रमाणे निवड प्रक्रिया पूर्ण करून, राज्य शासनाला निवडलेल्या उमेदवारांच्या नावांची शिफारस करील.

(१६) राज्य शासन, त्याला सादर केलेल्या उमेदवारांच्या यादीमधून नियुक्ती करण्यापूर्वी, पूर्वचरित्रांची पडताळणी आणि वैद्यकीय तपासणी या प्रक्रिया पूर्ण करील आणि त्यानंतर नियुक्ती आदेश काढील.

(१७) निवडलेले उमेदवार नियुक्ती झाल्यानंतर सुरुवातीला एक वर्षाच्या कालावधीकरिता परीविक्षाधीन असतील. उमेदवाराची कामगिरी समाधानकारक नसल्याचे राज्य आयोगाच्या अध्यक्षास वाटले तर, परीविक्षा कालावधी वाढविता येईल.

(१८) जिल्हा मंचाच्या सदस्यांच्या दोन पदांवर (यांपैकी एक सदस्य महिला असेल) पुढील निकष पूर्ण करणाऱ्या उमेदवारांची नामनिर्देशनाव्दारे नियुक्ती करण्यात येईल :—

(एक) तो भारताचा नागरिक असेल आणि महाराष्ट्र राज्याचा अधिवासी असेल ;

(दोन) त्याचे वय ३५ वर्षांहून कमी नसेल ;

(तीन) तो मान्यताप्राप्त विद्यापीठाची स्नातक पदवीधारक असेल तथापि, कायद्याची पदवी धारण करणाऱ्या उमेदवारास प्राधान्य देण्यात येईल ;

(चार) तो समर्थता, सचोटी आणि प्रतिष्ठा असणारी व्यक्ती असेल आणि कायदा अर्थशास्त्र, वाणिज्य, लेखाशास्त्र, उद्योग, सार्वजनिक कारभार किंवा प्रशासन यांच्याशी संबंधित समस्या हाताळण्याचे पुरेसे ज्ञान व किमान १० वर्षांचा अनुभव असणारा असेल. तथापि, न्यायिकवत बाबी हाताळण्याचा अनुभव असलेल्या उमेदवारांना प्राधान्य देण्यात येईल ;

(पाच) त्याला मराठीतून बोलता, वाचता, लिहिता येईल आणि मराठीतून इंग्रजीमध्ये आणि इंग्रजीमधून मराठीमध्ये अनुवाद करता येईल इतपत मराठी भाषेचे पुरेसे ज्ञान असेल, असे ज्ञान प्रमाणित केलेले असावे ;

(सहा) त्याला संगणक उपयोजनाचे आणि संगणकावर काम करण्याचे ज्ञान असेल आणि असे ज्ञान प्रमाणित केलेले असावे.

(१९) या पदाकरिता अर्ज करणारा उमेदवार अर्जासोबत पुढील प्रमाणपत्रांच्या साक्षांकित प्रती सादर करील :—

(एक) जाहिरातीच्या दिनांकास असलेल्या वयाचा दाखला ;

(दोन) शैक्षणिक अर्हता ;

(तीन) वर्तन चांगले असल्याबाबतचे दोन मान्यवर व्यक्तींचे प्रमाणपत्र. यापैकी एक प्रमाणपत्र हे, उमेदवाराला जेथे अर्थशास्त्र, कायदा, लेखाशास्त्र, वाणिज्य, उद्योग, प्रशासन व सार्वजनिक कारभार यांच्याशी संबंधित समस्या हाताळण्याचा १० वर्षांचा अनुभव आहे. अशा क्षेत्रातील विभाग प्रमुखाचे असावे ;

(चार) त्याला मराठीतून बोलता, वाचता, लिहिता येईल आणि मराठीतून इंग्रजीमध्ये आणि इंग्रजीतून मराठीमध्ये अनुवाद करता येईल इतपत मराठी भाषेचे पुरेसे ज्ञान असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र ;

(पाच) राष्ट्रीयत्व आणि अधिवास प्रमाणपत्र ;

(सहा) त्याला संगणक उपयोजनाचे ज्ञान असल्याचे दर्शविणारे प्रमाणपत्र ;

(सात) उमेदवार मागासवर्गीय असेल तर त्यास निवडीमध्ये प्राधान्य देण्यात यावे म्हणून जात प्रडताळणी समितीने दिलेले जात वैधता प्रमाणपत्र ;

(आठ) त्याची नियुक्ती करण्यात आल्यावर ज्यामुळे सदस्य म्हणून त्याला त्याचे कर्तव्य पार पाडण्यात बाधा पोहोचविणारा कोणताही आर्थिक किंवा इतर हितसंबंध असणार नाही अशा आशयाचे दंडाधिकाऱ्यासमोर यथोचितरित्या शपथ घेतलेले शपथपत्र.

(२०) जर एखाद्या उमेदवाराच्या बाबतीत पुढे नमूद केलेल्या गोष्टी आढळून आल्या तर तो या पदावर नियुक्त केला जाण्यास पात्र असणार नाही :—

(एक) त्याला शासकीय किंवा सांविधिक अथवा स्थानिक प्राधिकरण यामधील सेवेतून किंवा कोणत्याही नियोक्त्याकडून सक्तीने सेवानिवृत्त केले असेल, पदावरून दूर केले असेल किंवा बडतर्फ केले असेल तर, किंवा शासकीय, सांविधिक किंवा स्थानिक प्राधिकरण यामधील अथवा अन्य कोणत्याही खाजगी नियोक्त्याकडील सेवेतील कोणत्याही पदावरील परीविक्षा कालावधी पूर्ण करण्यास कसूर केली असेल ; किंवा

(दोन) त्याला नैतिक अध:पतनाचा अंतर्भाव असणाऱ्या अपराधासाठी दोषी ठरविले असेल ; किंवा

(तीन) त्याला केंद्रीय लोकसेवा आयोगाने किंवा कोणत्याही राज्य लोकसेवा आयोगाने घेतलेल्या परिक्षेला बसण्यासाठी किंवा त्याच्या निवडीसाठी कायम तत्त्वावर मनाई केली असेल ; किंवा

(चार) त्याला महाराष्ट्र आणि गोवा यांच्या वकील परिषदेकडून किंवा भारतीय वकील परिषदेने गैरवर्तणूक केल्याबद्दल कोणत्याही अवधीसाठी शिक्षा झाली असेल ; किंवा

(पाच) त्याला न्यायालयाचा अवमान अधिनियम, १९७१ अन्वये दोषी ठरविण्यात आले असेल आणि शिक्षा करण्यात आली असेल ; किंवा

(सहा) त्याने आपल्या उमेदवारीसाठी कोणत्याही मार्गांनी नियुक्ती प्राधिकाऱ्याकडे प्रत्यक्षपणे किंवा अप्रत्यक्षपणे वशिला लावला असेल ; किंवा

(सात) त्याला एकापेक्षा अधिक विवाहसाथी असतील ; किंवा

(आठ) त्याला दोनपेक्षा अधिक हयात अपत्ये असतील ; किंवा

(नऊ) तो अमुक्त नादार असेल ; किंवा

(दहा) तो विकल मनाचा असेल आणि सक्षम न्यायालयाने तसे घोषित केले असेल.

(२१) राज्य आयोग सदस्याची रिक्त पदे भरण्यासाठी **शासकीय राजपत्रात** आणि किमान दोन वर्तमानपत्रांत जाहिरात देऊन अर्हता धारण करणाऱ्या इच्छुक उमेदवारांकडून अर्ज मागवील.

(२२) अर्ज मिळण्याच्या दिनांकाच्या संबंधात विनिर्दिष्ट केलेल्या शेवटच्या दिनांकापर्यंत मिळालेल्या अर्जांची छाननी केल्यानंतर उमेदवारांच्या अर्जांसह पात्र उमेदवारांची यादी निवड समितीसमोर ठेवण्यात येईल.

(२३) निवड समिती, तिच्याकडे विचारार्थ पाठविलेल्या पात्र उमेदवारांच्या सर्व अर्जांचा विचार करील, आणि उमेदवारांच्या संख्येनुसार अर्जांचा विचार करून तुलनात्मक गुणवत्तेच्या आधारे त्यांची निवड यादी तयार करील आणि त्यानंतर, राज्य आयोग, सदस्यांच्या पदासाठी १५० गुणांची अंतिम परीक्षा घेईल. या १५० गुणांपैकी १०० गुण लेखी परीक्षेसाठी असतील आणि ५० गुण मौखिक परीक्षेसाठी असतील.

(२४) १०० गुणांची लेखी परीक्षा ग्राहक संरक्षण अधिनियम, १९८६ व त्याखाली केलेले नियम यावर असेल. प्रश्नपत्रिकेचा कालावधी अडीच तासांचा असेल. लेखी परीक्षेमध्ये प्रत्येक विषयात किमान ५० टक्के गुणे मिळविणारे उमेदवार मौखिक परीक्षेसाठी पात्र असतील :

परंतु मागास प्रवर्गातील जे उमेदवार लेखी परीक्षेमध्ये किमान ४५ टक्के गुण मिळवतील ते मौखिक परीक्षेसाठी पात्र असतील. मौखिक परीक्षेत ४० टक्के गुण मिळविणाऱ्या उमेदवाराचे नाव गुणवत्तेनुसार निवडसूचीमध्ये समाविष्ट करण्यात येईल.

(२५) मौखिक परीक्षा ५० गुणांची असेल. या ५० गुणांपैकी ४५ गुण हे, तोंडी मुलाखतीला सामोरे जाताना उमेदवारांच्या कामगिरीकरिता विचारात घेण्यात येतील. ५ गुण हे मुलाखत देतेवेळी त्याचे व्यक्तिमत्त्व, वर्तणूक, वृत्ती याकरिता विचारात घेण्यात येतील.

(२६) लेखी परीक्षेसाठी आणि मौखिक परीक्षेसाठी प्रवेश देण्याकरिता उमेदवाराची पात्रता किंवा अन्य बाबतीत निवड समितीचा निर्णय अंतिम असेल.

(२७) (एक) लागोपाठच्या तीन प्रयत्नांमध्ये लेखी परीक्षा यशस्वीरित्या उत्तीर्ण न होऊ शकलेल्या उमेदवारांना यानंतर अशा परीक्षेला बसण्यास निरर्ह ठरवण्यात येईल. निवड समिती, उमेदवारांनी मिळवलेल्या स्पर्धात्मक गुणांच्या आधारे, नियुक्तीकरिता पात्र असलेल्या उमेदवारांची यादी गुणवत्तेनुसार तयार करील. यादीमध्ये समाविष्ट करावयाच्या उमेदवारांची संख्या ही, परीक्षेच्या दिनांकास रिक्त असलेल्या पदांच्या संख्येइतकी असेल.

(दोन) वरील यादीव्यतिरिक्त, निवड समिती ही पदावधी पूर्ण होणे, वयोमर्यादा ओलांडणे, इत्यादींमुळे निर्माण झालेली संभाव्य किंवा परिणामस्वरूप रिक्त पदे विचारात घेऊन एक प्रतिक्षा यादी तयार करील. अशा प्रतिक्षा यादीमध्ये, १० टक्क्यांपेक्षा अधिक निवडलेल्या उमेदवारांच्या संख्येच्या किंवा वरीलप्रमाणे प्रतिक्षा यादीकरिता निर्धारित रिक्त पदांचा समावेश करता येईल.

(२८) अशा प्रकारे तयार करण्यात आलेली गुणवत्ता यादी व प्रतिक्षा यादी **शासकीय राजपत्रात** एका महिन्याच्या आत प्रसिद्ध करण्यात येईल आणि त्या याद्या, अशा प्रसिद्धीच्या दिनांकापासून केवळ एक वर्षाच्या कालावधीसाठी वैध असतील.

(२९) निवड समिती, वरीलप्रमाणे निवड प्रक्रिया पूर्ण करून, राज्य शासनाला निवडलेल्या उमेदवारांच्या नावाची शिफारस करील.

(३०) राज्य शासन त्याच्याकडे सादर करण्यात आलेल्या उमेदवारांच्या यादीमधून नियुक्ती करण्यापूर्वी, पूर्वचारित्र्याची पडताळणी व वैद्यकीय तपासणी यांची प्रक्रिया पूर्ण करील आणि त्यानंतर, नियुक्ती आदेश काढील.

(३१) निवड झालेल्या उमेदवारांची नियुक्ती सुरुवातीला १ वर्षाच्या कालावधीकरिता परिविक्षाधीन असेल. उमेदवाराची कामगिरी समाधानकारक नाही असे राज्य आयोगाच्या अध्यक्षाचे मत झाल्यास, परिविक्षाधीन कालावधी वाढविता येईल.

(३२) अध्यक्ष, जिल्हा मंच या पदाकरिता अर्ज करणाऱ्या सर्वसाधारण प्रवर्गाच्या उमेदवारास रुपये १००० इतकी आणि मागास प्रवर्गाच्या उमेदवारास रुपये ५०० इतकी अर्ज फी आणि सदस्य जिल्हा मंच या पदाकरिता अर्ज करणाऱ्या सर्वसाधारण प्रवर्गाच्या उमेदवारास रुपये ५०० इतकी आणि मागास प्रवर्गाच्या उमेदवारास रुपये २५० इतकी अर्ज फी, प्रबंधक, राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग, महाराष्ट्र, मुंबइं यांच्या नावाने दर्शनी धनाकर्षाच्या रुपाने द्यावी लागेल.

(३३) जिल्हा ग्राहक मंचाचे अध्यक्ष व सदस्य यांच्या सेवा एका जिल्हा मंचातून दुसऱ्या जिल्हा मंचामध्ये बदली योग्य असतील किंवा कामाचा भार किंवा प्रलंबित प्रकरणे विचारात घेता, राज्य आयोग ठरवील त्या प्रमाणे दोन जिल्हा मंचांना जोडून त्यांचा उपयोग करून घेता येईल.

(३४) अध्यक्ष आणि सदस्य यांची नियुक्ती करण्याच्या वेळी नियमामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे निवड प्रक्रियेतून जावे लागलेल्या संबंधित उमेदवारांची जिल्हा मंचाचे अध्यक्ष व सदस्य म्हणून पुनर्नियुक्ती करण्याच्या बाबतीत उक्त उमेदवारांना त्याच निवड प्रक्रियेतून जाण्याची आवश्यकता असणार. तथापि, जर अध्यक्ष व सदस्य यांनी अर्हतांची पुर्तता केली असेल तर निवड समितीच्या शिफारशींवरून, त्यांची पुनर्नियुक्ती करण्यात येईल. शिफारस करताना निवड समिती, गोपनीय अहवाल, प्रकरणे निकालात काढणे, पहिल्या नियुक्तीच्या वेळेची कामगिरी, उमेदवारांच्या सर्वसाधारण लौकीक आणि उमेदवारांच्या विरोधात प्रलंबित असलेल्या कोणत्याही तक्रारी, यांचा विचार करील.

(३५) जिल्हा ग्राहक मंचाचे अध्यक्ष व सदस्य यांची पदे सावधि-नियुक्त पदे असतील. नियुक्त केलेल्या व्यक्ती, राज्य आयोगाच्या प्रशासकीय, नियंत्रणाखाली काम करतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

डॉ. भगवान सहाय,
शासनाचे प्रधान सचिव.

FOOD, CIVIL SUPPLIES AND CONSUMER PROTECTION DEPARTMENT

Mantralaya, Mumbai 400 032, dated the 3rd January 2012

NOTIFICATION

CONSUMER PROTECTION ACT, 1986.

No. CPC-2210/1297/C.R.237/C.P.3.—In exercise of the powers conferred by sub-section (*3*) of section 10 and sub-section (*2*) of section 30 of the Consumer Protection Act, 1986 (68 of 1986) ; and of all other powers enabling it in that behalf and in super session of all the existing rules, notifications and orders in this behalf in so far as they relate to the appointment of President and Members of District Consumer Redressal Forum, the Government of Maharashtra hereby makes the following Rules for recruitment to the posts of President and Member of District Consumer Redressal Forum, Group-A, under the Food, Civil Supplies and Consumer Protection Department of the Government of Maharashtra, namely :—

1. These rules may be called the whole-time President and Members of District Consumer Redressal Forum, Group-A, under the Food, Civil Supplies and Consumer Protection Department of the Government (Recruitment) Rules, 2011.

2. In these rules, unless the context requires otherwise :—

(*a*) "Act" means the Consumer Protection Act, 1986 (68 of 1986) ;

(*b*) "Member" means the Member of District Forum ;

(*c*) "President" means the President of District Forum ;

(*d*) "section" means section of the Act ;

(*e*) " Selection Committee " means the Selection Committee referred to in sub-section (*1A*) of section 10 of the Act.

(*f*) words and expressions used in the rules but not defined in these rules shall have the meanings respectively assigned to them in the Act.

3. Appointment to the post of the President of a District Forum, on whole-time basis, shall be made either,—

(A) by transfer on deputation of a judicial officer not below the rank of a District Judge, on the recommendation of the High Court; or

(B) by nomination,—

(*i*) of a Retired District Judge of not more than sixty-five years of age, subject to fitness, having regard to,—

(*a*) his confidential report and the service record obtained on request from the High Court, by the Selection Committee ;

(*b*) his integrity, quality of judgments and disposal record ;

OR

(*ii*) of a practicing advocate, being a citizen of India and domicile in the State, not below the age of 35 years, subject to fitness, possessing,—

(*a*) a Bachelor's Degree and a Degree in Law of a university recognised by the U.G.C.;

(*b*) minimum 7 years of continuous practice at the bar ;

(*c*) sufficient knowledge of speaking, reading and writing Marathi and a capacity to translate Marathi into English and *vice versa* ;

(*d*) good knowledge of computer applications and work on computer.

4. The State Commission may make a request to the High Court to recommend the names of the sitting District Judges for appointment by transfer on deputation, after obtaining the consent of the concerned sitting District Judge to work on deputation as a President of District Forum.

5. On an application of a retired District Judge, for being appointed as a President the State Commission shall obtain from the High Court confidential report and service record of such Retired District Judges and shall place it before the Selection Committee. The Selection Committee may call for such a retired District Judge for an oral interview consisting of 50 marks. On the basis of the interview, the Selection Committee may recommend to the State Government to make appointments as a President. The decision of Selection Committee shall be final.

6. The ratio of appointment by nomination from the category of Advocates along with the category of retired judges shall be in the ratio of 50:50.

7. (A) On the recommendation of the Selection Committee, the State Commission shall, by advertisement in *Official Gazette* and at least in two local newspapers, invite applications from intending candidates who possess the qualifications for filling up the vacancies of the Presidents directly from amongst the practicing advocates.

(B) The applicant shall submit along with the application attested copies of certificates showing,—

(*i*) his age as on the date of advertisement;

(*ii*) his standing as Practitioner in Court;

(*iii*) certificates in respect of degrees possessed by him;

(*iv*) that he is of good moral character from two respectable persons: Provided that, where the applicant practices in a District Court, such certificate should be from the District and from the Civil Judge, Junior Division, if the candidate is practicing in Taluka Court. The candidate practicing in Metropolitan Cities shall submit such certificate of Principal Judge of the Court where he is usually practices;

(*v*) he is certified to have sufficient knowledge of Marathi to enable him to read, write and translate into English and vice-a-versa;

(*vi*) the nationality and domicile certificate;

(*vii*) the certificate showing that he possesses knowledge of computer applications;

(*viii*) if a candidate belongs to backward class, he/she shall produce a caste validity certificate issued by Caste Scrutiny Committee so as to give preference for his selection;

(*ix*) an affidavit duly sworn before Magistrate that on being appointed he will not have any financial or other interest as is likely to affect prejudicially his discharge of duty as a President.

8. An applicant who is,—

(*a*) compulsorily retired, removed or dismissed person from judicial service or from service in Government or statutory or local authority; or has failed to complete probation period in judicial service on any post or in Government, statutory or local authority; or

(*b*) if he has been convicted of an offence involving moral turpitude; or

(*c*) has been permanently debarred by the Union Public Service Commission or any State Public Service Commission from appearing for examination or selections conducted by it; or

(*d*) has been punished for misconduct for any duration by the Bar Council of Maharashtra and Goa or by the Indian Bar Council; or

(*e*) has been convicted and sentenced under the Contempt of Courts Act, 1971; or

(*f*) directly or indirectly influences the recruiting authority by any means for his candidature; or

(*g*) has more than one living spouses; or

(*h*) has more than two living children; or

(*i*) is an undischarged insolvent; or

(*j*) is of unsound mind and stands so declared by competent court-shall be disqualified for the post applied for.

9. Where it is proposed to appoint the practicing Advocate as a President, the Selection Committee shall consider all the applications of the eligible candidates referred to it and may shortlist them on the basis of comparative merit and the number of vacancies and thereafter, the State Commission shall hold the final examination of 250 marks for the post of Presidents. Out of 250 marks, 200 marks shall be for written examination and 50 marks shall be fore viva-voce examination.

10. The written examination shall consist of two papers 100 marks each. The first paper shall cover the topics such as the Code of Civil Procedure, Code of Criminal Procedure, Law of Evidence, Law of Specific Performance, Transfer of Property Act, Contract Act, Insurance Act, Maharashtra Co-operative Societies Act, 1961 the Maharashtra Ownership of Flats (Regulation of the Promotion of Construction, Sale, Management and Transfer) Act, 1963 and Rules framed thereunder. Another paper of 100 marks shall cover the Consumer Protection Act, 1986 and the rules framed thereunder. Duration of each paper shall be of 2 ½ hours. Candidate who secures at least than 50% of marks in each paper in written examination shall be eligible for the viva-voce examination:

Provided that, candidate belonging to backward class who obtains at least 45% marks in written examination shall be eligible for viva-voce examination.

11. The candidate who is eligible for viva-voce examination as stated above, he will be included in a selection list as per merit. The Selection Committee shall hold viva-voce examination carrying out 50 marks. Out of these 50 marks, 45 marks shall be considered for the performance of the candidates facing the oral interview. 05 marks shall be considered for his personality, behavior, attitude while responding the interview.

12. The decision of Selection Committee as to the eligibility or otherwise of candidate for admission to the written and viva-voce examination shall be final.

13. (*i*) Candidates who could not pass the written examination in three attempts consequently shall be disqualified from appearing for such examination thereafter. The Selection Committee on the basis of competitive marks secured by the candidates, shall prepare, in the order of merit, a list of candidates eligible for appointment. The number of candidates to be included in the list shall be equal to the number of vacancies as on the date of examination.

(*ii*) Besides the list under sub-rule (*i*), the Selection Committee shall take into consideration the probable or resultant vacancies due having regard to the tenure completion, age bar, etc; and shall prepare a wait list. Such wait list may consist the number of candidates 10% more or above the assessed vacancies.

14. The merit list and wait list so prepared shall be published within one month in the *Official Gazette* and it shall be valid for a period of one year from the date of such publication.

15. The Selection Committee shall recommend the names of the selected candidates to State Government by completing the selection process as above.

16. The State Government shall, before making appointment from the list of candidates forwarded to it, complete the process of verification of antecedents and medical examination and thereafter, shall issue appointment orders.

17. Selected candidates on appointment shall be on probation initially for period of one year. Probation may be extended, if the President of the State Commission is of the opinion that candidate's performance is not satisfactory.

18. Appointment to the two posts of members (one amongst them shall be a women) of a District Forum shall be made by nomination of candidates, who-

(*i*) shall be a citizen of India and domiciled in the State of Maharashtra;

(*ii*) shall not be less than 35 years of age;

(*iii*) shall possess a Bachelor's Degree from a recognized university, however, candidate with a law degree may be given preference;

(*iv*) shall be a person of ability, integrity, standing and having adequate knowledge and experience of at least 10 years in dealing with problems relating to law, economics, commerce, accountancy, industry, public affairs or administration. However, candidates having experience of quasi-judicial matters may be given preference;

(*v*) must have sufficient knowledge of Marathi so as to enable him to speak, read, write, and translate from Marathi to English and vice versa. Such knowledge must be certified ;

(*vi*) shall have a knowledge of computer applications and to work on computer. Such knowledge must be certified.

19. Candidate applying for the post shall submit along with the application attested copies of,-

(*i*) certificate of age on the date of advertisement;

(*ii*) educational qualifications;

(*iii*) certificate of good moral character from two respectable persons, one of such certificate may be of the Head of Department in the field where the candidate had experience of 10 years in dealing with the problems relating to economic, law, accountancy, commerce, industry, administration and public affairs;

(*iv*) certificate of having sufficient knowledge of Marathi to enable him to read, write and translate into English and *vice versa;*

(*v*) the nationality and domicile certificate;

(*vi*) the certificate showing that he possesses knowledge of computer applications;

(*vii*) if the candidate belongs to backward class, a caste validity certificate issued by the Caste Scrutiny Committee so as to give preference in selection.

(*viii*) affidavit duly sworn before Magistrate that on being appointed, he shall not have any financial or other interest as is likely to affect prejudicially his discharge of duty as a Member.

20. A candidate who,-

(*i*) is compulsorily retired, removed or dismissed from service in Government or Statutory or Local Authority or from any employer or who has failed to complete probation period in service on any post or in Government, Statutory or Local Authority or any other Employer; or

(*ii*) has been convicted of an offence involving moral turpitude ; or

(*iii*) has been permanently debarred by the Union Public Service commission or any State Public Service Commission from appearing for examination or selections conducted by it; or

(*iv*) has been punished for misconduct for any duration by the Bar Council of Maharashtra and Goa or by the Indian Bar Council; or

(*v*) has been convicted and sentenced under the Contempt of Courts Act, 1971; or

(*vi*) directly or indirectly influences the recruiting authority by any means for his candidature; or

(*vii*) is a candidate having more than one living spouses; or

(*viii*) has more than two living children; or

(*ix*) is an undischarged insolvent; or

(*x*) is of unsound mind and stands so declared by competent Court, shall not be eligible for the appointment.

21. The State Commission shall by advertisement in the *Official Gazette* and at least in two newspapers invite applications, from intending candidates, who possess the qualifications for filling up the vacancies of the Member.

22. After scrutiny of the applications received till the last date specified in respect of the date of receipt of applications; list of eligible candidates along with their applications shall be placed before the Selection Committee.

23. Selection Committee shall consider all the applications of the eligible candidates referred to it and may consider the same depending upon the number of candidate, shortlist them on the basis of comparative merit and thereafter, State Commission shall hold the final examination of 150 marks for the post of Members. Out of 150 marks, 100 marks shall be for written examination and 50 marks shall be for *viva voce* examination.

24. The written examination of 100 marks shall be on the Consumer Protection Act, 1986 and the rules framed thereunder. Duration of paper shall be 2 ½ hours. Candidate who secures at least 50% marks in each paper in written examination shall be eligible for *viva-voce* examination:

Provided that, candidates belonging to backward class, who obtain at least 45% marks in written examination shall be eligible for *viva-voce* examination. The name of the candidate on obtaining 40% marks in *viva-voce* examination he shall be included in a selection list as per merit.

25. The *viva-voce* examination shall bear 50 marks. Out of 50 marks, 45 marks shall be considered for the performance of the candidates facing the oral interview. 5 marks shall be considered for his personality, behavior, attitude while responding the interview.

26. The decision of Selection Committee as to the eligibility or otherwise of candidate for admission to the written and *viva-voce* examination shall be final.

27. (*i*) Candidates who could not successfully pass the written examination in three attempts consequently shall be disqualified from appearing for such examination thereafter. The Selection Committee on the basis of competitive marks secured by the candidates shall prepare in the order of merit, a list of candidates eligible for appointment. The number of candidates to be included in the list shall be equal to the number of vacancies as on the date of examination.

(*ii*) Besides the above list, the Selection Committee shall take into consideration the probable or resultant vacancies due to completion of tenure, age bar, etc., shall prepare a wait list. Such a wait list may consist number of candidates 10% more or above the assessed vacancies for wait list.

28. The merit list and wait list so prepared shall be published within one month in the *Official Gazette* and shall valid only for a period of one year from the date of such publication.

29. The Selection Committee shall recommend the names of the selected candidates to State Government by completing the selection process as above.

30. The State Government shall, before making appointment from the list of candidates forwarded to it, shall complete the process of verification of antecedents and medical examination and thereafter, shall issue appointment orders.

31. Selected candidates on appointment shall be on probation initially for period of one year. Probation may be extended if the President of the State Commission is of the opinion that candidate's performance is not satisfactory.

32. The candidate making an application for the post of President, District Consumer Forum shall pay application fee of sum of Rs.1,000/- for General Category and Rs.500/- for Backward Category and for the post of Member of District Forum shall be enquired to pay application fee of Rs.500/- for General category and Rs.250/- for Backward Category by way of Demand Draft drawn in favour of Registrar, State Consumer Disputes Redressal Commission, Maharashtra State, Mumbai.

33. The services of Presidents and Members of District Forum shall be transferable from one District Forum to another District Forum or can be availed by linking two District Forums as may be decided by State Commission taking into consideration work load or pendency of cases.

34. In case of re-appointment of the Presidents and Members of District Forum, as at the time of appointing the Presidents and Members, the concerned candidate have undergone the selection process as stated in the rules, it shall not be necessary for the said candidates to undergo the same process of selection. However, the re-appointment of the Presidents and Members shall be done, if he satisfies the qualifications, on a recommendation of the Selection Committee. The Selection Committee while making recommendation shall take into consideration the Confidential Reports, the disposal of cases, the performance during the time of first appointment, a general reputation of a candidate and the complaints, if any, pending against the candidate.

35. Post of Presidents and Members, District Consumer Forum shall be the tenure posts. The persons appointed shall work under administrative control of the State Commission.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

DR. BHAGVAN SAHAI,
Principal Secretary to Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING STATIONERY AND PUBLICATIONS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.